

ویہڑے دا رکھ

تجمل کلیم

تجمل کلیم

ویہڑے دا رُکھ

سانجھ
SANJH
PUBLICATIONS

سبھے حق را کھویں

کتا پ دا ناں : ویہڑے دا رُکھ (پنجابی غزل)

شاعر : تجمل کلیم

مکھ چتر : قمر الزمان

پہلی وار : جنوری 2017ء

مُل : 300/- روپے

تعداد : 1000

پرنتنگ پریس : شرکت پریس لاہور

مِل ورتن : فون نمبر 03004254237

ISBN:

سانجھ
SANJH
PUBLICATIONS

بک سٹریٹ 46/2 مرنگ روڈ، لاہور

فون : 042-37355323 فیکس : 042-37323950

ای میل : sanjhpks@gmail.com, sanjhpks@yahoo.com

ویب سائٹ : www.sanjhpublications.com

تجمل کلیم

ویہڑے دا رُکھ

سانجھ
SANJH
PUBLICATIONS

سبھے حق را کھویں

کتاںپ دا ناں : ویہڑے دا رُکھ (پنجابی غزل)

شاعر : تجمل کلیم

مکھ چتر : قمر الزمان

پہلی وار : جنوری 2017ء

مُل : 300/- روپے

تعداد : 1000

پرنتنگ پریس : شرکت پریس لاہور

مِل ورتن : فون نمبر 03004254237

ISBN:

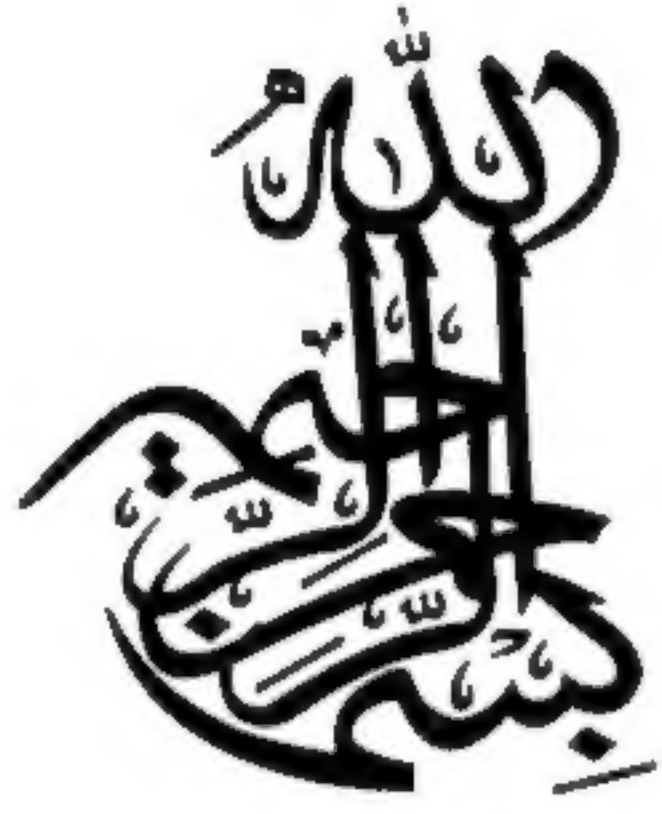
سانجھ
SANJH
PUBLICATIONS

بک سٹریٹ 46/2 مرنگ روڈ، لاہور

فون : 042-37355323 فیکس : 042-37323950

ای میل : sanjhpks@gmail.com, sanjhpks@yahoo.com

ویب سائٹ : www.sanjhpublications.com

الحمد لائبریری

فیس بک
گروپ
کتابیں
پڑھیے

سید حسین احسن

Imagitor

Imagitor

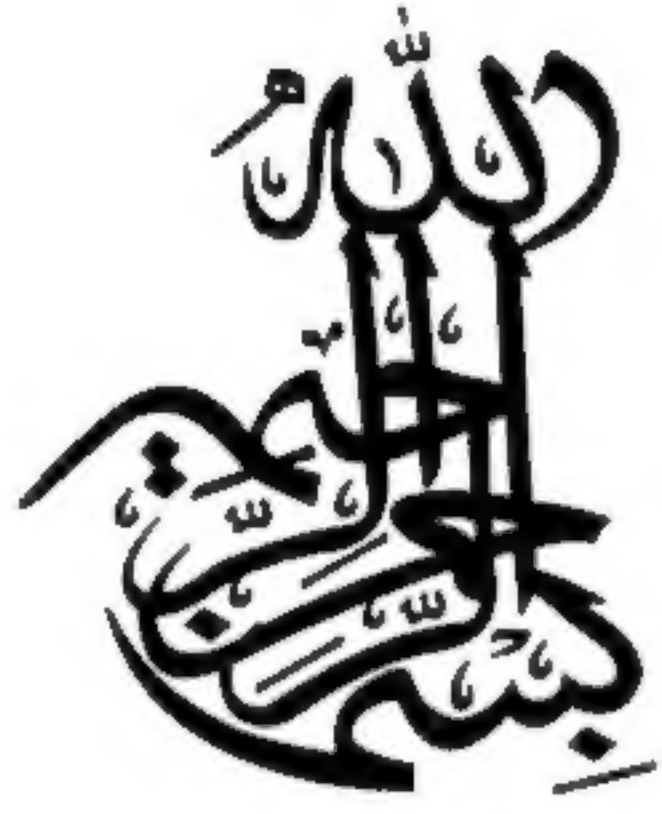
الحمد لائبریری

فیس بک
گروپ
کتابیں
پڑھیے

سید حسین احسن

Imagitor

Imagitor

الحمد لائبریری

فیس بک
گروپ
کتابیں
پڑھیے

سید حسین احسن

Imagitor

Imagitor

الحمد لائبریری

فیس بک
گروپ
کتابیں
پڑھیے

سید حسین احسن

Imagitor

Imagitor

رانا عباد خاں
جی دے ناں

Group by اردو نگر

کتابیں پڑھئے۔ الحمد PDF لائبریری

Private group · 171K members

تلھاں تے سُرخ دی چوہدر ہندی اے
متھے تے ٹکے دا سکھ چلدا اے

کلیں اتھرو نیں دو ای بھاویں
اوہ برف بھورا کھری تے ہے نا

گل گھوٹو کیوں آیا اے
ساہواں نیں کہ رتیاں نیں
اوہ دیندا اے پیار دی مار
پیار دا پیار تے مار دی مار

وڈی شاعری اپنیاں علامتاں نوں ڈھیر وسعت عطا کر دی اے۔ اوہناں وچ رنگ
بھردی اے تے شعری فضا نوں ہرا بھرا کر دی چلی جاندی اے۔ کلیں ہوراں دی اک غزل
دے ایہہ شعروں کھوجتھے 'برف' دی علامت نیں کیہ کیہ گل کھلائے نیں۔

چھیر لئی او جے بات برفاں دی
دن سناواں کہ رات برفاں دی

دھی دے جمن تے جم پیا بابل
اگوں اپنی برات برفاں دی

میرے ناں تے کسے دی ٹھنڈی ساہ
جی پئی کائنات برفاں دی

یار کلیما

شاعری تے شعر فہمی (شعری معیاراں توں آگاہی) اگر نال نال نہ چلن تے کم بڑا خراب
ہو جاند اے۔

شعر فہمی دے معاملے وچ بہت سارے شاعر پیچھے رہ جاندے نیں۔ اچھے لوکاں دا
شاعر ہونا کوئی اپنی وڈی گل وی نہیں سمجھی جانی چاہی دی۔ ہاں جے کر کسے شاعروں شعری معیاراں
دی پہچان وی ہووے تے فیراوہ ضرور کسے بنجیدہ داد دا مستحق ٹھہردا اے تے اوہنوں شاعر دا
لقب دینا وی سچ دا اے۔ جمل کلیں ہوریں میری ایس گل تے پورا اتر دے نیں۔ اوہناں دی
شاعری توں پتہ چل دا اے پئی اوہ شعر دے مغز نوں چنگی طرح سمجھدے نیں تے کوئی خیال
اوہناں دے معیار توں گز نہیں سکدا۔

بھاویں اپنا مکان اے میرا
پر ایہہ میرا مکان تھوڑا اے

اوہنے گل سوئی دل موڑی
نکیوں ڈھیر بریک ساں میں وی

شعر ہر بندے واسطے نہیں ہندا۔ ایہہ اقاری مخصوص ہندا اے تے اوہی اوہنوں حقیقی داد دے سکدا اے۔ ایس واسطے اصلی تے حقیقی شاعرنوں وقتی داد دی پرواہ کیتے بغیر اپنا کم جاری رکھنا چاہی دا اے۔

ایہہ بالکل ضروری نہیں پئی کسے زبان دا پروو فیسیاں کوئی نخریلا بیورو کریٹ شعر کہن تے شعرنوں سمجھن دی صلاحیت اوس طرح رکھ دا ہووے جس طرح اک سدھا جہیا باذوق قاری یاں اک سادہ جیا ملنگ شاعر، شعرنوں پرکھن، ورتن تے شاعری نوں اپنی زندگی بنان دا گرجان دا اے۔ ایہہ گل سانوں تھمل کلسیم نوں ملن تے اوہناں دی شاعری پڑھن ویلے بڑی چنگی طرح سمجھ آ جاندی اے۔

مظلوماں تے دکھی لوکاں دے غم نوں اپنا ناں تے اوہدے نال اپنی ایکتا دا موثر فنی تے عملی اظہار کوئی وڈا شاعری کر سکدا اے۔ ایس سطح تے آؤن واسطے اپنی ذات دے دریا نوں عبور کر کے دوسرے پاسے ویدی انسانیت دے پتن تے اترنا پانا ہندا اے۔ تھمل کلسیم ہو ریں اپنی فنی تے فکری سطح تے اک مظلوم نال کس طرح اک مک ہو گئے نیں ذرا ایہہ شعر ویکھو:

تھمل جس دم تیر چلایا
چیکاں وچ اک چیک ساں میں وی

کئی شاعر سواں جاندے نیں پر اوہناں دے شعر جاگ دے رہندے نیں۔ میرے ورگے کئی رات دن جاگ دے رہندے نیں پر اوہناں دے شعر بھنگ پی کے ستے رہندے نیں۔ تھمل کلسیم ہو ریں آپ بھی جاگ دے نیں، اوہناں دے شعروں جاگ دے نیں تے اوہ لوکاں نوں وی اپنے نال جاگن تے مجبور کر دے نیں۔

کچھ ہو ر چیزاں وی کلسیم ہوراں دی شاعری وچ موجود نیں جنہاں تے میری نظر پے گئی اے۔ اک تے ایہہ پئی اوہ حیاتی نالوں مرن دا ذکر بوہتا کرن لگ پے نیں۔ ایس حوالے نال اوہناں بہت اچھے شعر کڈے نیں پر میں اوہ شعر نہیں لکھاں گا تئیں خود ای پڑھ لو۔

تھمل کلسیم استاد نیں تے کسے وی لفظ نوں یاں لفظی ترکیب نوں کسے بھی وقت ردیف یاں قافیہ متھ کے غزل کہہ سکدے نیں۔ ایہہ مجموعہ ”ویہڑے دارکھ“ تے ایس توں پہلاں دیاں دو کتاباں ”برقاں بیٹھ تندر“ تے ”ہان دی سولی“ اس گل دا پکا ثبوت نیں۔ کچھ مطالعے ویکھو:

بھ دا نہیں اِکے دا سکھ چلدا اے
ہر تھاں تے سکے دا سکھ چلدا اے

جو دستور دا مڑھکا اے
سارے پور دا مڑھکا اے

بن گیا ایس توں تھوڑ شیشے دی
تینوں کاہی اے لوڑ شیشے دی

اج اوہدے لئی اج اے بھاجی
جنہوں جین دا چج اے بھاجی

ہوش پکھیا نشے دی لہر دے وچ
زہر بکئی گو ہندی اے زہر دے وچ

آمید کیتی جانی چاہی دی اے پئی اوہ اسے طرح اپنے شعراں راہیں ماحول نوں گرم
کردے رہن گے تے اوہناں دی شاعری پنجابی وسیب نوں ہو روی مٹھاتے گوہڑا کر دی
رہوے گی۔

سیف علی

25 جنوری 2017

اسلام آباد

Blank

فہرست

17	1	نہ کوئی ٹھاہ نہ ٹچ ہندی اے
18	2	اک اک کر کے گھر جانا اے، جانا اے
20	3	بچھی پنڈ کھلاڑو سی
22	4	نگھ دی قیدوں چھٹ کے رویا
24	5	نیویں سٹ کے بچدا کیوں ایں
26	6	ایہہ نہیں کہندا لکھاں دے
28	7	اوہ دیندا اے پیار دی مار
30	8	اوہدی میری رکھ تے اکھ اے
32	9	کل بے میں ساں ہنیا بھا جی
34	10	بدلاں وانگ نیں گجے بندے
36	11	جتنی بازی ہر کے خوش آں
38	12	بے سڑیاں بے گڑیاں بریاں
40	13	اک تے بھکھ داننگ داڈراے
42	14	نمکھ ٹیرے تے میں نہیں مرنا
44	15	انج ای رکھ دی چھاں ٹردی اے
46	16	احمد، بھگت تے دلا ساڈا
48	17	یار تے مر کے بچ نہیں سکدا

50	18	دل مکے داخل تے دس
52	19	منزلاں دا نشان تھوڑا اے
54	20	بچن گے اوہو کھرے نیں جیہڑے
56	21	پتھر اُتے بیک ساں میں دی
58	22	گل دے مونہہ توں گل لاء دتی
60	23	ساہواں دج شریک نہیں لگدی
62	24	سارے گھر دا سکھ اے نا
64	25	نصیباں نال جڑ کے ویکھیا اے
66	26	میرے گھر دی ہندی اے
68	27	بھونگرے ویرتے بس
70	28	ہر اک کچھ دی اپنی گل اے
72	29	چاہو بے سرداری رکھنا
74	30	دن تے گن میں مرجانا ای
76	31	کدوں ایہہ ہارنوں ہارن دے بعد من گے
78	32	شرماں دے تلوار نہ دیویں
79	33	سرتوں پیراں تک الیکاں
80	34	ہار میری غرور میرا اے
82	35	چھاں سوندی اے رکھ نہیں سوندے
84	36	بنگلے تے یا کھولی تے نہیں ماری جی
85	37	بھ دا نہیں اے کے دا مکہ چلدا اے
86	38	جیون صرف دُعاواں ہتھ نہ آ جاوے
88	39	جو دستور دا مڑھکا اے

90	چھاواں وچ پرچھاویں لگے، لگن دے	40
92	چھنڈ کے خالی پتلے یاراں	41
94	پیڑ گلے توں وکھنیں لگدی	42
96	بن محیا ایں توں تھوڑ شیشے دی	43
98	گلے دی نکر بھری تے ہے نا	44
100	نہ شیشے ول ویہندا تے نہ دوہندا	45
102	ذات سفر دی حد نہیں ویہندا	46
104	چھیر لئی اوجے بات برقاں دی	47
106	پگیاں چٹ کے تیراں ہتھ کبھی آیا اے	48
107	اک سجن ہر جائی دو جا لیکھ نکھنے ساڈے	59
108	دل کمزور اے تکیا ہونا	50
110	ایہہ تیری بے وفائی کھا نہ جاوے	51
112	اج اوہدے لئی اج اے بھا جی	52
114	تیتھوں وکھنیں ہو سکدا	53
116	دھرتی تلایاں جھنیاں نیں	54
118	توں بچے نیویں سٹنی اے	55
120	بولن دائیں ہو جیہا	56
122	تکیاں ہر شے پوری سو	57
124	مڑ آئے آں راہواں کٹ جوبلی گئی	58
126	نچل نوں سول چھو سکدا اے	59
128	حیاتیاں دے وساہ دے اُتے	60
130	اکھاں وچ مغروری پا کے ویہندا اے	61
		62

132	ٹھپ کے گھار بنا لئیے	63
134	ایہہ دس نا شہد وچ کبھی گھولیا ای	64
136	ہوش پچھیا نشے دی لہر دے وچ	65
138	مکھ سننے بے مکھاسی	66
139	اج تے ہے نا بندہ مارڈ بندے دا	67
140	پہلاں پہلاں شرماوے گا تھوڑا بہتا	68
141	ہار دے گل ہار پا کے ویکھیا	69
142	کہہ نہ سکیا یار نوں چپاں کھا گتیاں	70
144	مصرمہ دکھتے رہن دے	71

نہ کوئی ٹھاہ نہ ٹچ ہندی اے
اکھ وی اکھ دے وچ ہندی اے

مقنا طیس تے شے ای کوئی نہیں
سجّ دی اوہ کھچ ہندی اے

خورے اکھ اے فوٹو کچدی
اندر کتے کڑچ ہندی اے

اک اک کر کے گھر جانا اے، جانا اے
آخر سبھ نے مر جانا اے، جانا اے

اج مینوں میدان اچ جان توں روکیں نہ
میرا لڑیاں ڈر جانا اے، جانا اے

ہنجواں دا کوئی لما چوڑا جیون نہیں
جنہاں پلکیں تر جانا اے، جانا اے

جیون کھوہ تے صدیاں تک نہیں بہہ رہنا
جیہڑا بھاٹا بھر جانا اے، جانا اے

سجّ ٹھارے یا فرجھے موت لووے
جدھر اندر ٹھر جانا اے، جانا اے

بجھی پنڈ کھارو سی
بندہ، بندہ مارو سی

میں تے کنڈھے بیٹھاواں
ڈبن والا تارو سی

پگ رکھی سو پیراں وچ
تیلی لا کے ٹھارو سی

قسمے قسمت ویر گئی
اوہ تے مینوں ہارو سی

مینوں رب نے رکھیا اے
ڈنگر مینوں چارو سی

بس احسان ای نہ منیا
اوہ تے منہ تے مارو سی

نگھ دی قیدوں چھٹ کے رویا
اج اک بوٹا پھٹ کے رویا

میں تے ہس کے گھائے سہ لے
لٹن والا لٹ کے رویا

پچی دستی لنگھن لگیاں
راتیں بدل ٹٹ کے رویا

لٹھے دی تھاں پاٹے لیڑے
چور قبر نوں پُٹ کے رویا

گھٹ گھٹ کر کے اتھرو پیتے
واج گلے وچ گھٹ کے رویا

نیویں سٹ کے بچدا کیوں ایس
اینا منکر سچ دا کیوں ایس

مینوں پتھر کہندا پھرنا
مینوں دس توں کچ دا کیوں ایس

لکڑ ایس تے رونا کاہدا
پانی ایس تے مچدا کیوں ایس

صفرا اک چوں اک بے کڈھاں
توں فر باقی بچدا کیوں ایں

کھچّ ہوون دا شوق اے تینوں
بلھا ننیں تے نچدا کیوں ایں

جھوٹھا ج اک گل تے دس دے
موہرا ایں تے بچدا کیوں ایں

ایہہ ننیں کہندا لکھاں دے
گکھ بچا لے نکھاں دے

ساڈا وی سر جاندا اے
صدقے تیریاں اکھاں دے

سولی نال وی بڑاں گا
پیسے جوڑ لال رکھاں دے

قسمے مل پے جاندے نیں
بھائیڑ ہوئے ککھاں دے

یا منگن دی لوڑ نہ چھڈ
یا انھے نوں اکھاں دے

اوہ دیندا اے پیار دی مار
پیار دا پیار تے مار دی مار

سوچ کے چکر آوندا اے
دتی سو پرکار دی مار

قسمے بھکھ ای مرگئی اے
کھاہی سی اتبار دی مار

پیار ای بُتا سارے گا
بُتے نہیں جے سار دی مار

میں منصور دا ساتھی ہاں
کمیہ کر لے گی دار دی مار

اوہدی میری رکھ تے اکھ اے
میری اوہدی اکھ تے اکھ اے

صدقے جاواں اِکو توں ایں
ساڈی کپھڑی لکھ تے اکھ اے

کلاں میں نہیں اوہدے چٹکھے
گھٹوگھٹ وی لکھ تے اکھ اے

دل تے اج وی کول اے میرے
اجکل میٹھوں دکھ تے اکھ اے

پیراں نوں تے موڑ وی سکنال
اکھ نہیں بھونی، اکھ تے اکھ اے

ایویں لوک سمندر کہندے
گھٹ کُو پانی چکھ تے اکھ اے

کل جے میں ساں ہتیا بھا جی
مینوں کیوں نہیں دتیا بھا جی

دُنیا جد میرے ول نئی
میں اپنے ول نتیا بھا جی

کیوں آکھاں اس گھوری پائی
تیر کمانے کتیا بھا جی

کلی میں نہیں شہر نوں چھڈیا
بدل وی نہیں وِسیا بھا جی

اکھ چوں پی کے ڈول گیا واں
پہلی وار ساں بھتیا بھا جی

بدلاں وانگ نیں گجے بندے
وَن کسراں اج دے بندے

توں جے پلو کیتا ہندا
کندھال وچ نہ وجدے بندے

رتا تینوں تھوڑ اے کپھڑی
تیتھوں وی نہیں رجدے بندے

قسمے منزلِ ملِ جانی سی
اک پاسے جے بھجے بندے

دوہاں صدیاں تیکر جینا
تج دے شعر تے تج دے بندے

جتنی بازی ہر کے خوش آں
میں تینوں خوش کر کے خوش آں

سینے لا کے ٹھار وے سوہنا
انج ٹھاریں تے ٹھر کے خوش آں

موت توں کوئی لگ سکيا اے
جان تلی تے دھر کے خوش آں

ڈُبن والے ڈھیر دُکھی نیں
میں وی کپھڑا تر کے خوش آں

اکھاں نوں کوئی روگ نہیں جی
دل دی چٹی بھر کے خوش آں

خوف خوشی بے جوڑ نیں بھاویں
سوہنے رت توں ڈر کے خوش آں

بے سُریاں بے گُریاں بُریاں
مطلب گلاں بُریاں، بُریاں

ٹور سی اوہدی موراں ورگی
ٹور تے گلاں ٹُریاں، بُریاں

مصرعہ وی زنجیر اے بھا جی
کھلیاں ہون بے گھُریاں، بُریاں

جُگ جُگ جیون سوہنیاں اکھاں
جے بن جاون چھڑیاں، بُریاں

چُپ برفاں نوں سیک نہ دیویں
جے ایہہ برفاں کھڑیاں، بُریاں

میری عمر دے جھورے پُن لے
ایہہ نہ آکھیں جھڑیاں بُریاں

اک تے بھکھ دانگ دا ڈراے
دو جا سرتے جنگ دا ڈراے

مصرے وچ نہیں بنھیا جاندا
خورے کھڑے رنگ دا ڈراے

تینوں تخت ہزارے دی اے
مینوں تیرے جھنگ دا ڈراے

خوف خدا دا اوہنوں وی نہیں
چورنوں اپنی کھنگ دا ڈراے

دٹو کسراں ہمت دیواں
منگن والا منگدا ڈراے

مکھ ٹیرے تے میں نہیں مرنا
ہُن تیرے تے میں نہیں مرنا

آپ تے صدقے ہو سکنال وال
اوہ گھیرے، تے میں نہیں مرنا

اِکو واری کوہ لے پیا
ہر پھیرے تے میں نہیں مرنا

ایہہ سبناں دا ڈیرہ نہیں تے
اس ڈیرے تے میں نہیں مرنا

لعنت انج دیاں اکھاں اُتے
جے میرے تے میں نہیں مرنا

انج ای رُکھ دی چھاں ٹردی اے
جسراں سرتوں ماں ٹردی اے

سوچ نول خورے پیڑ اے کوئی
ناں بہندی اے نال ٹردی اے

اندر کھوہ وی خالی سمجھو
ساہ اے جسراں لال ٹردی اے

اوہدی فوٹو تگنی پیندی
غزل اگانہہ ای تاں تودی اے

جدھر سوہنی اودھر اکھاں
لے کے نال جھناں تودی اے

احمد، بھگت تے دلا ساڈا
باہو، وارث، سِلّھا ساڈا

جے اوہ سوہنا تتا رکھے
حاضر سبھ لئی چلّھا ساڈا

ساہواں وانگر شعر نیں آوندے
وَسے مُرشد سِلّھا ساڈا

سر چکن دی دیر اے ساری
رُکھ بنے گا کُلا ساڈا

مالک شعر دا ڈھنگ دتا اے
ایویں ننیں مونہہ کُلا ساڈا

جد پرواز دے وچ ہندے آں
بدل بن دا جُلا ساڈا

یار تے مَر کے بچ ننیں سکدا
اتھرو تَر کے بچ ننیں سکدا

ساہواں ہار کے بچ سکنا واں
سجھن ہر کے بچ ننیں سکدا

لڑ کے پچیا جا سکدا اے
بندہ ڈر کے بچ ننیں سکدا

عاشق مَر کے جی سکدا اے
مینتاں کر کے بچ نہیں سکدا

صبرِ کلّیم بچا سکدا ای
ہو کے بھر کے بچ نہیں سکدا

دل مسئلے دا حل تے دس
مینوں وچلی گل تے دس

کنڈیوں اولے گل نہ کر
اوہدے مونہہ تے چل، تے دس

مُرشد اکھ اج ڈُبنّا اے
اج ڈُبن دا وَل تے دس

ساریاں چھلاں تکیاں نیں
امبروں اُچی چھل تے دس

جی کردا اے ہن تے
پر ہن دا وَل تے دس

صبر کلّیم نوں دنا ایں
نال صبر دا پھل تے دس

منزلاں دا نشان تھوڑا اے
پیار اے امتحان تھوڑا اے

میرے چھپڑنے اڈای جانا اے
ایہہ تیرا آسمان تھوڑا اے

بھاویں اپنا مکان اے میرا
پر ایہہ میرا مکان تھوڑا اے

ویلیا توں نہ ظلم کر بھائی
ظلم لئی خاندان تھوڑا اے

عشق کیتا اے قسم کجے دی
ایہہ سیاسی بیان تھوڑا اے

میں جے منگن تے آ گیا رہا
تیرا سارا جہان تھوڑا اے

بچن گے اوہو کھرے نیں جیہڑے
اوہ موئے سمجھو ڈرے نیں جیہڑے

کدی نہ اکھاں چ ریت اڈدی
اوہ ست سمندر بھرے نیں جیہڑے

اوہ میں سی میری جو ڈب گئی اے
ایہہ کلکھ نیں میرے ترے نیں جیہڑے

اوہ بمب والا شہید سمجھاں؟
تے ایہہ وچارے مرے نین جیہڑے

توں صرف لاشاں دکھا رہیا ایں
تے ساڈے چلے ٹھرے نین جیہڑے

پتھر اُتے لیک ساں میں وی
ایتھوں تک تے ٹھیک ساں میں وی

آدم تک تے بھ نوں دِنا
خورے کتھوں تیک ساں میں وی

حُمل جس دم تیر چلایا
چیکاں وچ اک چیک ساں میں وی

اوہنے گل سونی دل موڑی
تکیوں ڈھیر بریک ساں میں وی

عمرے مینوں رول رہی ایس
تینوں نال دھریک ساں میں وی

گل دے مونہہ توں گل لاه دتی
میں حرفاں دی کھل لاه دتی

اپنا آپ تے کوہ ہی دتا
ویلے دی وی ول لاه دتی

موہڈے سوڑے پئے جانے جے!
جے ہالی نیں کھل لاه دتی

ایہہ مٹی دی کھج اے پیارے
جنھے واپس چھل لاه دتی

دکھ دی جنس نہ ونڈی ویراں
ساری میرے ول لاه دتی

ساہواں وچ شریک نہیں لگدی
موت دی نیت ٹھیک نہیں لگدی

میں چچاں توں ڈریا پھرنا
تینوں چیک وی چیک نہیں لگدی

ساہ نوں ساہ ساہ پینا پینا
اکو ساہے ڈیک نہیں لگدی

کس مٹی دا بنیا ایں توں
تینوں بھیک وی بھیک نہیں لگدی

شامو شامی گھار کلیمّا
اج طبیعت ٹھیک نہیں لگدی

سارے گھر دا سُکھ اے نا
پیو ویہڑے دا رُکھ اے نا

میں ایہہ قید وی کٹ لاں گا
تیرا مطلب بھُکھ اے نا

جنہوں جن پئے کہندے نیں
ایہہ تیرا ای مُکھ اے نا

نوٹ اُبال کے لے آواں
تیری دولت بھکھ اے نا

اوہ ہن گل وی ننیں کردا
ایسے گل دا دُکھ اے نا

نصیباں نال جُڑ کے ویکھیا اے
میں پہلی وار تھڑ کے ویکھیا اے

ایہہ میں پتھر دا کسراں ہو گیا واں
نہ کافر ہاں نہ مڑ کے ویکھیا اے

ہراک کرچی دے وچ مورت اے تیری
تدے پتھر نے اڑ کے ویکھیا اے

میرے پیراں تیری راہ دے توے تے
کئی واری تے رُڑ کے ویکھیا اے

اے جینا کہ ٹھنڈا ہو گیا واں
تلی کنڈے نے پڑ کے ویکھیا اے

کئی واری کلیمّا توڑیا سُو
کئی واری میں جُڑ کے ویکھیا اے

میرے گھر وی ہندی اے
ہنج پتھر وی ہندی اے

جیون دی آزادی لئی
ساہ اندر وی ہندی اے

چھلتر چبھ کے دس دی اے
کچھ چھلتر وی ہندی اے

گل مرہم وی بن دی اے
گل خنجر وی ہندی اے

اکھ جے پردہ رکھدی اے
اکھ مخبر وی ہندی اے

بجنو ٹکرے ویرتے بس
سانوں دکھ اے غیرتے بس

شیشے ساہویں ہو کے اج
سدھا ماراں فیرتے بس

جتھے ساقی ڈول گیا
ساڈی او سے پیرتے بس

جیون کئیہ اے لے دے کے
چار دناں دی سیرتے بس

وقت کلیما جو وی اے
آخر ہووے خیرتے بس

ہر اک پکھ دی اپنی گل اے
اوہدی دکھ دی اپنی گل اے

جیج ہزار دی بات اے اپنی
اوویں لکھ دی اپنی گل اے

راہ دے ککھ دی اپنی قسمت
اکھ ایچ ککھ دی اپنی گل اے

چن مَکھڑا بِلھ پھلاں ورگے
اُنچ پر اکھ دی اپنی گل اے

صدقہ دی کم آ جاندا اے
قسمے رکھ دی اپنی گل اے

چاہو جے سرداری رکھنا
فر نہ سوچ بزاری رکھنا

نیکی پتہ ہار کے ملدی
پتے ہے تے ہاری رکھنا

جے نقصان توں بچنا ہووے
مونہہ نوں جنڈرا ماری رکھنا

فرشاں وچ نہ بوہے کڈھنا
چھت دلوں نہ باری رکھنا

میں بندے نوں لے بہندی اے
اس لئی میں نوں ماری رکھنا

دن تے گن میں مر جانا ای
تیرے بن میں مر جانا ای

میں گڈی دے کاغذ ورگا
توں کن من میں مر جانا ای

جیہڑے دن توں کھنڈ کرنی اے
اوے دن میں مر جانا ای

میرے قد نول تول رہیا ایس
تول نہ من میں مر جانا ای

جان دی بولی لا دتی او
اک دو تن میں مر جانا اے

کدوں ایہہ ہارنوں ہارن دے بعد من گے
میرا ہنر مینوں مارن دے بعد من گے

میں کہہ رہیا واں نہ ٹوٹے کرو حویلی دے
وچالے کندھ اُمارن دے بعد من گے

میں جیہڑے سیک نول جیون بنا کے لے ٹریا
ایہہ اوس اگ نول وی ٹھارن دے بعد من گے

میں کہہ رہیا ساں میں ہولا میں نکھ توں ہولا
کیہ میرے نکھ تارن دے بعد نن گے

جے نکھ اڈے تے گل دور تک چلی جانی
ضرور کھٹ کھارن دے بعد نن گے

شرماں دے تلوار نہ دیویں
اکھاں نوں ہتھیار نہ دیویں

تینوں جیون کہہ بیٹھا واں
ویکھیں کدھرے مار نہ دیویں

سارا میری جھولی پا دے
نہ پچھیں تے پیار نہ دیویں

مینوں لٹ دا مال سمجھ کے
اگے کدھرے ہار نہ دیویں

سر توں پیراں تک اُلیکاں
بلہ بناواں نک اُلیکاں

اگ پھلاں نوں لگ جانی اے
جے بُلھاں تے سک اُلیکاں

قلم مروڑی نہیں پئی کھاندى
کسراں اوہدا لک اُلیکاں

اج قسمت دی چوڑھی دتاں
یا تقدیر دا چک اُلیکاں

ہار میری غرور میرا اے
یار نظراں توں دور میرا اے

اک نہیں اک ہزار تھاں ایں توں
دل دا شیشہ جو چور میرا اے

پنڈ میرے بابیاں دی غلطی سی
شہر ویسے قصور میرا اے

باقی ہر چیز میرے یار دی اے
کلا پیڑاں دا پور میرا اے

تیری اکھ دا کلیم کہیہ کرینے
کل نوں آکھیں گا طور میرا اے

چھاں سوندی اے دکھ نہیں سوندے
اکھ لگدی اے دکھ نہیں سوندے

رہا اپنے جن توں چچھ لے
راتیں پیلے مکھ نہیں سوندے

مصرعہ بھاویں پلنگ وی ہووے
ایس زمینے سُکھ نہیں سوندے

رہا تیرے لکھ شکرانے
بچے سہہ کے بھکھ نہیں سوندے

بنگلے تے یا کھولی تے نہیں ماری جی
نظر کسے دی جھولی تے نہیں ماری جی

ہاں جی محل دے ساہویں میری کھولی اے
محل دے مونہہ تے کھولی تے نہیں ماری جی

تن سو دو تے یار کلیمّا دابا اے
اکھ ماری اے گولی تے نہیں ماری جی

بہ دا نہیں اکتے دا سِکّہ چلدا اے
ہر تھاں تے سِکّے دا سِکّہ چلدا اے

نِکھاں تے سُرخ دی چوہدر ہندی اے
متھے تے نِکّے دا سِکّہ چلدا اے

میری خالی جیب وی سمجھو بھاری اے
میرے توں نِکّے دا سِکّہ چلدا اے

جیون صرف دُعاواں ہتھ نہ آ جاوے
بوٹا گھنیاں چھاواں ہتھ نہ آ جاوے

پُتر ٹور کے پیو نوں اکو چنتا سی
یوسف کتے بھراواں ہتھ نہ آ جاوے

میرا مسلہ نہیں پر دُھڑکو رہندا اے
دُھپ ای کدھرے چھاواں ہتھ نہ آ جاوے

منگ کے کھان توں بھکھا مرنا چنگا اے
میرا ملک گداواں ہتھ نہ آ جاوے

طاقت وردے ہتھ نوں وی اک ڈرتے ہے
اگوں کدھرے ساواں ہتھ نہ آ جاوے

بھیرا ویلا ساڈے ہندیاں بالاں تے
زل کے چکے ماواں ہتھ، نہ آ جاوے

جو دستور دا مڑھکا اے
سارے پور دا مڑھکا اے

ایہہ انج عرق گلاب ای اے
یاں فرحور دا مڑھکا اے

دور دی رشتے داری اے
ایہہ کوئی دور دا مڑھکا اے

نہ منصور نے مرنا سی
نہ منصور دا مڑھکا اے

نہیں سرکار ترونکا نہیں
ایہہ مزدور دا مڑھکا اے

چھاواں وچ پرچھاویں لگے، لگن دے
جیہڑا جیہڑی تھاویں لگے، لگن دے

ڈریا ہویا بندہ اک کبوتر اے
اکھاں میٹ کے بھاویں لگے، لگن دے

اگ بمباں دی ساڑ نہ دیوے سارا کجھ
دھپ بے آکے چھاویں لگے، لگن دے

ڈبڈے ویلے سورج کہندا جاندا سی
جیہڑا جیس سراویں لگے، لگن دے

رِسیاں وچ ولاویں لکدے دیکھے سی
گتھاں وچ ولاویں لگے، لگن دے

چھنڈ کے خالی پتے یاراں
جا دربار نیں ملے یاراں

اک ہوون نوں ترسی جانا
ہو کے گلے گلے یاراں

صبر دا بھرم سلامت رکھیا
رو کے بدلاں تھلے یاراں

باراں تالی دُنیا اندر
وَسنا کِیہڑی گلے یاراں

یار کلیمّا وِیچ لئے نیں
اپنے اپنے چھلے یاراں

پیڑ گلے توں وکھ نہیں لگدی
سرگھی تک جُو اکھ نہیں لگدی

زندگی لئی میں مردا پھرنا
حالاں میری نکھ نہیں لگدی

ماں بے اکھاں پھیر لووے تے
گل دی رَکھ وی رَکھ نہیں لگدی

لکھ تے لکھ واری ٹھکرایا
میری قیمت لکھ نہیں لگدی

اکھ اے تیتھوں وکھ کلیمہ
اُنج ویکھن نوں وکھ نہیں لگدی

بَن گیا ایس توں تھوڑ شیشے دی
تینوں کاہدی اے لوڑ شیشے دی

لاکے سُرخي نہ شیشے ساہویں بہہ
ویکھ رت نہ پنجوڑ شیشے دی

دل دے ٹوٹے گئے تے یاد آیا
تیتھے اکھ اے کروڑ شیشے دی

بن تیرے ویکھیا اے پتھراے
آ حیات تے موڑ شیشے دی

ذات اپنی کلیم شیشہ کر
یا کہانی نہ جوڑ شیشے دی

گلے دی نکر بھری تے ہے نا
سُریلیا بے سُری تے ہے نا

اساڈا دل اے مرین اُتے
تہاڈی اکھ وی چھری تے ہے نا

دھروہ کے لے گئی برائی ولے
انگور زادی بُری تے ہے نا

اوہ بھاویں میرا اَلاہمہ آیا
کسے طرح گل ٹڑی تے ہے نا

کَلیم اتھرو نیں دو ای بھاویں
اوہ برف بھورا کھری تے ہے نا

نہ شیشے دل ویہندا تے نہ دو ہندا
اپنے آپ اِچ رہندا بھاویں جو ہندا

پُھل ہوون دا جھاکا دیندا پھرنا ایں
بن جاندوں تے میں تیری خستہ ہندا

تھاں تھاں دیوے بالن نالوں چنگا سی
اِکو عشق ای تیرے اندر لو ہندا

ہن ایہہ پتھر تینوں چکنا پینا اے
میتھوں نئیں ہن کلیاں بہہ کے رو ہندا

اوہنوں آکھ کلیما چھتے نہ آوے
میتھوں نئیں ایہہ اکھ دا بوہا ڈھو ہندا

ذات سفر دی حد نئیں ویہندے
میری اپنی جد نئیں ویہندے

پرکھن لئی اک دانہ وادھو
ساری دیگ اُلد نئیں ویہندے

پتھر ہون دا ڈر رہندا اے
بچھوں وجی سد نئیں ویہندے

بندہ شکلوں پڑھ لینے آں
زیر، زیریاں شذائیں ویہندے

گل نے وڈا چھوٹا کرنا
لوک کلیمہ قدائیں ویہندے

چھیڑ لئی او بے بات برقاں دی
دن سناواں کہ رات برقاں دی

دھی دے جمن تے جم پیا بابل
اگوں اپنی برات برقاں دی

اوس کچے گھرے نوں بچھو نا
روہڑ دتی سو ذات برقاں دی

میرے ناں تے کسے دی ٹھنڈی ساہ
جی پئی کائنات برقاں دی

ہن کلیمّا خدا ای خیر کرے
فراے پانی تے جھات برقاں دی

پگال چٹ کے تیراں ہتھ کیہ آیا اے
کر کے لیراں لیراں ہتھ کیہ آیا اے

سارا کجھ تے ڈاکوٹ کے لے گئے نیں
سوچ رہیاں تقدیراں ہتھ کیہ آیا اے

اکھاں چٹیاں بُلھ پتھر دے کر لئے نیں
چم چم کے تصویراں ہتھ کیہ آیا اے

اک سجن ہرجائی دوجا لیکھ نکھٹے ساڈے
انج شیشہ نیس ٹلدا جسراں وعدے ٹٹے ساڈے

کد ساہواں دے قیدی ساں ایہہ ساہ سی ساڈے قیدی
ساڈی جان ای تاں چھٹی جد قیدی چھٹے ساڈے

بھکھاں دا ورتارا وی کوئی ایڈا چنگا نیس سی
پلساں وانگر لمیاں پا کے پاسے گٹے ساڈے

دل کمزور اے تکیا ہونا
لا کے زور اے تکیا ہونا

اکھ تے گونگی نیس نا ہندی
اکھ نے شور اے تکیا ہونا

ویکھ کے جیندا مڑ آیا ایس
توں کوئی ہور اے تکیا ہونا

یا تے ساہ توں ڈر لگدا ای
یا توں چور اے تکیا ہونا

جہندی ٹور کلیما بدلی
اوہنے مور اے تکیا ہونا

ایہہ تیری بے وفائی کھانہ جاوے
کتنے مینوں جدائی کھانہ جاوے

بھرا اگے بھرا رکھیا اے لوبھاں
کتنے بھائی نوں بھائی کھانہ جاوے

اصل وچ زہراے اوہدی دوائی
دُعا کرنا ، دوائی، کھانہ جاوے

بھلائیاں شہد وانگوں جوڑیاں نیں
گناہ میری کمائی کھا نہ جاوے

محبت وچ کلیمّا ڈر اے ایہو
کتنے اوہ میری آئی کھا نہ جاوے

اج اوہدے لئی اج اے بھا جی
جنہوں جین دا تچ اے بھا جی

امبر اپنے جوگا نہیں جے
بھونیں امبر دا کج اے بھا جی

ماپے میرے حصے آئے
میرے لئی تے جج اے بھا جی

جسراں چاہوے چھنڈ دیندا اے
ویلہ ایسا چھجج اے بھا جی

مینوں سر نہیں چکن دیندا
اندر وی اک ججج اے بھا جی

تیتھوں دکھ نہیں ہو سکدا
چاہواں لکھ، نہیں ہو سکدا

گل وچ اوہدیاں باہواں دا
مطلب رکھ نہیں ہو سکدا

کیری اکھ نے ڈنگیا اے
ایہدا ککھ نہیں ہو سکدا

تیرے بُلّھ نہیں بن سکا
تیری اکھ نہیں ہو سکا

لکھوں ککّھ جوّ ہو یا واں
لکھوں ککّھ نہیں ہو سکا؟

دھرتی تلیاں جھتیاں نیں
تاں تے پیڑاں ہتیاں نیں

گل گھوٹو کیوں آیا اے
ساہواں نیں کہ رتیاں نیں

جال سی سٹیا مچھیاں لئی
وچ چڑیاں پھتیاں نیں

جنیاں گلاں کرنا واں
مینوں کینھے دسیاں نیں

کد میں اتھرو پیتے نیں
اندر کنیاں وسیاں نیں

توں بے نیویں سٹنی اے
میں تے چُپ ای وٹنی اے

آری مینوں دیندا جا
حالے رات وی کٹنی اے

دُوری نیڑے آئی تے
میں تے مار ای سٹنی اے

جیون والے کم چوں وی
بندے قبر ای کھٹنی اے

جیہڑا اکھ نئیں پُندا ہُن
اوہنے جڑ ای پٹنی اے

آکھ کلیمّا تگرے نوں
توں ای مٹی چٹنی اے

بولن دا نئیں ہور جیہا
سُنیا اے اک شور جیہا

یا تے پیار ای نہ ہووے
یا فر چن چکور جیہا

ساہویں بہہ کے گلاں کر
اندر کیہ او چور جیہا

اکھاں میٹ کے دے سکنال
مصرہ اوہدی ٹور جیہا

ہاں تے کر ای دتی سُو
لہجہ سی کمزور جیہا

عشق کلیمہ دیوے گا
پھٹ اک نواں نکور جیہا

تکلیاں ہر شے پوری سُو
سوچ ای انھی موری سُو

اکھاں وچ کدورت اے
چھنے وچ تے چوری سُو

رت اکھوانا چاہندا اے
دتی تے مزدوری سُو

فیر وی اکھاں بُوہے تے
قبر وی ہتھیں پُوری سُو

دُور کلیم توں رہندا اے
خورے کبھ مجبُوری سُو

مڑ آئے آں راہواں کٹ جو بٹی گئی
جیہڑی اکھ وی راہوں پرتی گئی گئی

اوہدا رُوپ ای حدوں ودھ لُٹیرا سی
ایویں تئیں سی لٹی دل دی دلی گئی

اک واری اس بوبا آ کھڑکایا سی
دل دی کُنڈی عمراں تیکر بٹی گئی

میں تے لکھ کے سٹ دتا سی نہ آویں
پر دریاؤں پار نہ میتھوں ڈلی گئی

یاد دے نوہہ چھ ست دن کٹنے بھلیا تے
نویاں نال پرانے پھٹ وی چھلی گئی

نئیں تے دل دے ہتھوں عزت رُل جاندی
ترے لیندی پگ دے پیچھے کٹی گئی

پھل نوں سول چھو سکدا اے
ہسن والا رو سکدا اے

اوہنوں ہار دا ڈر ای کمیہ اے
جیہڑا ہار پرو سکدا اے

جو توں میرے نال اے کیتا
تیرے نال وی ہو سکدا اے

نیڑے بیہن دا حق اے اوہنوں
جیہڑا نال کھلو سکدا اے

اوہ مٹی تے مٹی پا کے
مٹی فیر وی گو سکدا اے

یارِ کلّیم دے عیب اُچھالن
ہو سکدا اے، ہو سکدا اے

حیاتیاں دے وساء دے اُتے
ایہہ کون مویا اے راہ دے اُتے

میرے مرن تے کرن گے اتھرو
پووے گی بارش سواہ دے اُتے

میرے قتل دا گواہ اے قاتل
تے گل مُکّنی گواہ دے اُتے

یقین رکھنا واں ہمتاں تے
اُمید سی بادشاہ دے اُتے

میں مردا مردا چکا دیاں گا
ایہہ جتنا قرضہ اے ساہ دے اُتے

اوہ آپ اپنے کلیم ویری
جو لوک تڑدے گناہ دے اُتے

اکھاں وچ مغروری پا کے ویہندا اے
ویہندا اے پرگھوری پا کے ویہندا اے

میرے ورگے کھیسے پائی پھر دے نیں
جیون جنہوں پوری پا کے ویہندا اے

جنہوں رب نے نیڑیوں تکنا ہندا اے
قسمت وچ مزدوری پا کے ویہندا اے

جس دے طوطے بھکھ توں پنجرہ توڑ گئے
اج کاواں نوں چوڑی پا کے ویہندا اے

ایہہ ننیں کہندا میرے دل اوہ ویہندا ننیں
پر اکھاں وچ دُوری پا کے ویہندا اے

تھپ کے گھار بنا لئیے
آؤ من پرچا لئیے

اوہو دکھ ای گولی اے
جیہڑا دل تے لا لئیے

ماں کہہ کے بے گتھی نوں
آؤ ڈھیر دُعا لئیے

پتر بھکھے نہ سونو
اٹھو سبق پکا لیے

میں تے ہاسا کیتا سی
توں تے دل تے لالئی اے

ایہہ دس نا شہد وچ کیہ گھولیا ای
سورے اٹھ کے مندا بولیا ای

توں مینوں روز بدل آکھدا میں
وسایا ای کہ مینوں رولیا ای

ایہہ بجلی دی کڑک دسی اے مینوں
کے ماڑے نوں مندا بولیا ای

سوائے رب دے مینوں دس ہاں پیارے
کے تے راز دل دا کھولیا ای

کلیمّا پیر بھوئیں تے نتیں پیندا
ایہہ ویسے پہلی واری ڈولیا ای

ہوش پچھیا نشے دی لہر دے وچ
زہر کئی کو ہندی اے زہر دے وچ

کلی نہر دے کنڈھے تے پا بیٹھاں
چن ٹہلدا ویکھ کے نہر دے وچ

میرے ساگ پہچان تے سڑ جاندے
اوہدے جتنے وی سکے نیں شہر دے وچ

دکھ اکھاں دے راہیں کیوں باہر آئے
جے سی گھر دے جی تے ٹھہر دے وچ

کسے ویکھیا ہووے تے گل کرے
چن چھت تے شکر دوپہر دے وچ

مکھ نئے بے مکھا سی
اجکل رُکھا رُکھا سی

ڈھڈ تے گولی کھاہی سو
چار دناں توں بھکھا سی

مینوں روگ تے دَن دے
میرے بلہ نہ دُکھا سی

پہلاں پہلاں شرماوے گا تھوڑا بھتا
سوہنا اے نا تڑپاوے گا تھوڑا بھتا

اکھ روئی تے کمیہ اے ویری ہسے گا نا
دل نوں وی تے چین آوے گا تھوڑا بھتا

اگلے پھٹ توں چار دناں دی مہلت لے لے
پہلا پھٹ وی بھر جاوے گا تھوڑا بھتا

بھکھی اکھ نوں روک لوو تے رب دی قسمے
بھتا تھوڑا ہو جاوے گا تھوڑا، بھتا

اج تے ہے نا بندہ مارو بندے دا
کل ہندا سی بندہ دارو بندے دا

ڈبن مہنا مینوں کس لئی دیندے او
بھا جی ایہہ تے کم اے تارو بندے دا

اک بس بندہ بندے نوں پہچان لووے
رب توں پہلاں بندہ سارو بندے دا

ہار دے گل ہار پا کے دیکھیا
دُشمنی وچ پیار پا کے دیکھیا

جو کہانی مر گئی سی جی پئی
وچ جدوں کردار پا کے دیکھیا

فیرتے پیراں دی گل ای ہوری
میں جدوں کجھ بھار پا کے دیکھیا

کہہ نہ سکيا یار نوں چُپاں کھا گتیاں
لوکو میرے پیار نوں چُپاں کھا گتیاں

راتیں جیہ کٹیجی تے میں چُپ ہویا
اگلے دن اخبار نوں چُپاں کھا گتیاں

جہندی راہ نوں تکرے اٹھاں تھک گتیاں
آیا، جد بیمار نوں چُپاں کھا گتیاں

اگوں رولا پایا جد بندوقاں نے
ڈگ کے پہریدارنوں چپاں کھا گئیاں

پہلاں مینوں رج کے کھاہدا بھکھاں نے
مڑ کے میرے گھارنوں چپاں کھا گئیاں

اک واری پھل وپیج لے سی مالی نے
اگلی وار بہارنوں چپاں کھا گئیاں

ساڈے اک سرکار نے بلھ چا سیتے سی
بس فراس سرکارنوں چپاں کھا گئیاں

مصرمہ دکھتے رہن دے
باقی اکھتے رہن دے

قسمت ساڈن والیا
میرا کھتے رہن دے

مندری، کوکا وپیج لے
گل دی رکھتے رہن دے

ہجرا گولی جوگیا
وکھو وکھتے رہن دے